

УГОРСЬКА МЕНШИНА ЗАКАРПАТТЯ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ «ВКОНТАКТЕ»

Анотація. Стаття присвячена мовній поведінці представників угорської меншини Закарпаття в соціальній мережі «Вконтакте», що є найбільш популярною в Україні. Об'єктом аналізу стали імена і прізвища зареєстрованих користувачів, а також їхні пости. Мовна поведінка представників угорської меншини засвідчила активне перемикання кодів у соціальній мережі.

Ключові слова: соціолінгвістика, соціальна мережа, перемикання кодів, угорська меншина.

Повноцінне життя мовної спільноти у сучасному світі передбачає не тільки присутність у традиційних сферах – публічному просторі, ЗМІ, освіті, сфері обслуговування тощо, але і спілкування за допомогою комп'ютерів. В англomовному мовознавстві цю сферу досліджують уже майже двадцять років і вона має свій визначений термін – *СМС* – *computer mediated communication*. Див. Herring 2001[4], Cho 2010 [3], Yus 2011[5]. та ін. Українською цей термін перекладається як *комп'ютерно-опосередкована комунікація* або *мережеве спілкування* [7]. В академічних словниках він поки відсутній.

Сфера спілкування за допомогою комп'ютера активно розвивається. І на сьогодні можна говорити про спілкування за допомогою мейлів, текстових та відеочатів, форумів, а також соціальних мереж. Усі форми, крім останньої, є приватними, а соціальні мережі мають відкритий доступ, тому можуть послужити добрим полем для досліджень.

В Україні соціальні мережі стали поширеним явищем. Згідно зі звітом компанії «Яндекс», станом на весну 2015 року в соціальних мережах «Вконтакте», «Однокласники», «Facebook» та «Twitter» зареєстровано більше 40 млн. українських екаунтів [6]. Перше місце займає «Вконтакте» – 27 млн. користувачів. Мережа лідирує у всіх областях, крім Донецької. У Львівській та Дніпропетровській областях число екаунтів наближається до офіційної кількості населення [6].

За даними «Яндекса», серед українських користувачів «Вконтакте» переважна більшість – особи віком 16–25 років [6].

Екаунт «Вконтакте» має такий вигляд: користувач заповнює персональні дані: вказує ім'я, прізвище, рік і місце народження, місце проживання, освіту, місце роботи, зацікавлення. З цих параметрів тільки ім'я і прізвище – обов'язкові. У кожного користувача є так звана «стіна», на якій користувачі діляться своїми думками, графічними зображеннями фотографіями і поширюють інформацію з інших сторінок або спільнот. Під кожним записом є можливість залишити коментарі, а власники екаунтів можуть на них відповідати. Спільноти, тобто окремі сторінки у рамках соцмережі, створюють користувачі, керуючись спільними зацікавленнями. Користувачі можуть спілкуватися приватно за допомогою чату, який надає сервіс «Вконтакте», або залишаючи публічні повідомлення на «стіні».

Угорськомовне населення Закарпаття, як і інші громадяни України, користується соціальними мережами. «Вконтакте», окрім українського та російського інтерфейсу, має також низку варіантів, розроблених іншими мовами, зокрема угорською.

Соціальна мережа «Вконтакте» має розбудовану систему пошуку користувачів. Їх можна шукати за місцем проживання, школою навчання, мовами, якими володіють користувачі тощо. Ці фільтри можна накладати один на одний. Так ми з'ясували, що 17 254 користувачі українського сегменту «Вконтакте» вказали, що володіють угорською. Щоб звузати поле дослідження до Закарпаття, ми наклали фільтр на пошук за містом проживання та школою навчання.

Соціальна мережа «Вконтакте» має розбудовану систему пошуку користувачів. Їх можна шукати за місцем проживання, школою навчання, мовами, якими володіють користувачі тощо. Ці фільтри можна накладати один на одний. Так ми з'ясували, що 17 254 користувачі українського сегменту «Вконтакте» вказали, що володіють угорською. Щоб звузати поле дослідження до Закарпаття, ми наклали фільтр на пошук за містом проживання та школою навчання.

За даними всеукраїнського перепису населення 2001 року, на території Закарпатської області проживає 151,5 тис. угорців (12,1 %). У всіх районах області переважно більшість становлять українці, крім Берегова та Берегівського району, де відповідно 48,1 та 76,1 % становлять угорці. Частково угорці проживають в Ужгородському, Виноградівському та Мукачівському районах, де у національній структурі їх мешканців вони складають відповідно 33,4%, 26,2% та 12,7 % [1].

Отже, для аналізу ми обрали Берегово, Ужгород, Мукачево та кілька менших населених пунктів Ужгородського та Берегівського районів. За результатами пошуку, в «Вконтакте» зареєстровано 2632 угорськомовні користувачі з Ужгорода, 2173 – з Берегова, 1039 – з Мукачева, 962 – з Виногорода. Вказане володіння угорською, звичайно, не означає, що ці користувачі належать до угорської меншини, або є етнічними угорцями, однак це дозволяє зробити припущення, що близько 20 % угорськомовного населення Берегова, третина угорськомовного населення Ужгорода та 15 % Мукачева зареєстровано у мережі «Вконтакте». Висока частка в Ужгороді пояснюється тим, що у більших містах соцмережі популярніші.

1.1. Концентрація угорського населення у містах

	Угорці (осіб)	Відсотків від загальної кількості населення
Берегово	12 785	48,1
Ужгород	7972	6,9
Мукачево	6975	8,5
Хуст	1726	5,4

Перший параметр нашого дослідження – це запис імені і прізвища користувача. Користувач сам обирає, як представитися у соцмережі – якою мовою записати ім'я, який варіант імені вибрати і т.д. До псевдонімів вдаються рідко, оскільки мета соцмережі – незауважливане спілкування. Запис власного імені та прізвища вказує на ставлення до власної етнічної та мовної ідентичності: наскільки вона важлива, чи є бажання її підкреслити або заперти тощо.

У Берегові станом на вересень 2014 року зареєстровано 6972 екаунти «Вконтакте», з них 2173 вказали на володіння угорською. Цю групу ми поділили на три вікові групи – від 14 до 20 років, від 20 до 25 років і від 25 років. У першій (найчисельнішій) групі переважають записи імен українською мовою (81 %), 10 % записали свої імена угорською, 9 % – російською. У другій групі українською – 65 %, угорською – 21 %, російською – 14 % у третій групі – українською 65 %, російською – 22 %, угорською – 13 %. З цих результатів видно, що відсоток русифікації має виразну тенденцію до зменшення. А українізації – до збільшення.

Ми проаналізували імена і прізвища угорського походження. Найчисельніша група (50 %) – це наймення записані угорською мовою: *Réka Úr, Csilla Tóth, Imre Gergő, Titanilla Baráth, Beáta Almási* тощо. Причому нерідко замість повного імені користувачі використовували їх розмовні або здрібніло-пестливі варіанти: *Nati Oniszkó, Bea Géca*, (пор. *Natália, Beáta*). У 20 % імен, записаних угорською мовою, трапляються помилки у написанні, переважно випущена діакритика: *Ágica Szabo, Zsani Peter, Istvan Andras* (пор. *Szabó, Péter, István*) тощо. 30 % імен угорського походження записані українською мовою: *Лоци Варга, Іштван Ковач*. 5 % – російською: *Жужу Банк, Золи Кермес*.

Відсоткове співвідношення записів імен угорського походження різними мовами майже тотожне у всіх вікових групах. Тільки у найстаршій групі від 25 років більше імен угорського походження записаних російською (30 %), а українською менше – 15 %.

Серед екаунтів берегівців трапляються антропоніми неугорського походження, записані засобами угорської графіки: *Inessza Szergejeva, Niki Ovszjanyikova, Csilla Jurcsenko*.

Незначний відсоток становлять антропоніми, компоненти яких записані різними мовами: *Eniko Kadar, Anita Pocsai, Buki Mucsicska*.

За наповненням «стіни» еканути берегівських користувачів мало чим відрізняються від анлогічних екаунтів в інших містах України. Там багато перепостів зі спільнот, привітань з днями народження, релігійними святами, Днем жінки чи Днем захисника Вітчизни. Користувачі викладають багато своїх фото (так звані селфі) рідних, друзів. Також багато усіляких тестів, звітів з онлайн-ігор тощо.

Якщо йдеться про тексти самих користувачів, то, за нашими підрахунками, серед берегівських користувачів «Вконтакте», які мають антропоніми угорського походження, близько 30 % послідовно пишуть угорською, однак на коментарі до постів та фото відповідають тією мовою, якою послуговується коментатор. Тобто переходять на українську, російську чи угорську. 10 % мають обмежене закриті угорськомовне коло друзів, тому їхні екаунти цілком угорськомовні, хоча репости іншими мовами трапляються.

Угорськомовний сегмент мережі «Вконтакте» має свої спільноти. Ми зафіксували 5 спільнот, до яких належить від 300 до 700 користувачів. Найчисельніші з них – *Álmok nélkül nincs holnap!* (Без мрій нема завтра) та *Idézetek!:)~Mert mindig jól jönnek!:/* (Цитати – завжди вітаються). Щоправда, у назві останньої слово «цитати» написано з помилкою пор. *Idézetek*.

У 10 % екаунтів користувачі ігнорують діакритику, особливо при коротких коментарях. Наприклад: *Koszi* замість *Kösz* (скорочена форма слова *дякую*). Іноді користувачі відповідають на українській та російській коментарі тією ж мовою, але вживають угорську транскрипцію: *Dyakuju i tebe tezs, Spasibo tebe tozse, ocseny bolysoje spasibo tebe tavozse*.

Окрім Берегова, де концентрація угорського населення найбільша, ми також проаналізували екаунти користувачів «Вконтакте» з менших населених пунктів, де проживає багато угорців: Батьово Берегівського району та Велика Добронь Ужгородського району.

У Батьові зареєстровано 312 екаунтів (10 % населення). 18 % імен угорського походження записані російською мовою, 25 % – українською, 57 % – угорською.

У Великій Доброні тільки 74 екаунти «Вконтакте», з яких 17 імен записано українською мовою, решта – угорською.

Користувачі з Батьова та Великої Доброні не такі активні, як у містах, тому «стіни» оновлюють-

ся рідко. Попри те, у цих спільнотах панує угорсько-український білінгвізм, і це відображається на спілкуванні у соцмережі. Наприклад, на привітання з днем народження українською відповідають угорською і навпаки: *Vitajó z DH! Koszi!*

В Ужгороді та Мукачеві питома вага угорців значно нижча, ніж у Берегові, проте кількість користувачів «Вконтактте», які вказали, що спілкуються угорською, досить висока. 63 % записали свої імена українською мовою, 24 % – російською, і 13 % – угорською.

Аби звузати сферу досліджень до справді угорськомовної спільноти, ми профільтрували користувачів за школою навчання, вказавши угорськомовні: Ужгородська середня школа № 10 ім. Дойка Габора та Мукачівська середня школа № 3 ім. Шандора Петефі. За результатами пошуку ми отримали 2103 екаунти.

Випускники та учні цих шкіл записали свої імена у «Вконтакте» такими мовами: українською – 56 %, 24 % – російською, 20 % – угорською.

В угорськомовних записках імен рідше, ніж у берегівських користувачів, вживається діакритика. Наприклад: *Zoltan Rac, Laszlo Silvasi* (пор. *Zoltán Rác, Lászlo Szilvási*). Трапляються також антропоніми угорського походження, записані англійською транскрипцією: *Ishtvan Shkoran, Tivadar Chender, Ondrash Kozma, Timeya Bartosh*, (пор. *István Skórán, Csender, András, Timea*), що вказує на вплив глобалізації.

Угорська мова на «стінах» ужгородських та мукачівських екаунтів «Вконтакте» не відрізняється від берегівських. Тут так само випускають діакритику, однак це характерно і для інтернет-

спілкування у самій Угорщині. Активно вживаються емотікони, смайли та скорочення, характерні для інтернет мови: *Krisztián Molnár: «En is teged szerelmem nagyon nagyon nagyon köszikeee»*

» (Я тебе дуже дуже дуже люблю дякс тобі)

Якщо коментарі під фотографіями українською або російською, то власники екаунтів відповідають цими самими мовами. Причому угорськомовні користувачі добре володіють українським інтернет-жаргоном, наприклад: *Даня Орос: «Ну ти і кРаСаВа» Krisztián Molnár: «спс братан» Даня Орос: «Hziu bátya»* (спс – спасибо, нзш – нема за що).

Деякі користувачі відписують латинкою, причому транскрибують повідомлення угорською, навіть ненормативну лексику: *Timea Barat: «Nu i dila» Zoli Ember: «Pizgyec...»*.

Підсумовуючи, угорськомовна спільнота Закарпаття створила свій сегмент у мережі «Вконтакте», який є досить чисельним. Користувачі маніфестують свою угорську ідентичність за допомогою запису імені та прізвища, однак суттєва кількість українізувала або русифікувала власне наймення. Простежується тенденція до зменшення русифікації і збільшення українізації записів антропонімів. За змістовим наповненням угорський сегмент «Вконтактте» інтегрований в загальноукраїнський, однак існує також суто угорськомовний контент. Мова записів в угорськомовних екаунтах закарпатських користувачів «Вконтакте» близька до мови угорського інтернету. У спілкуванні за допомогою коментарів панує українсько-угорсько-російський трілінгвізм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закарпатське обласне управління статистики. Національний склад населення та його мовні ознаки. Статистичний бюлетень/ І. Льтьо. – Ужгород. – 2003. – С. 3.
2. Угорсько-український словник/ П. Лизанець. – Ужгород, 2001. – 792 с.
3. Cho, T. «Linguistic Features of Electronic Mail in the Workplace: A Comparison with Memoranda»/ T. Cho// Language and the Internet 7. 2010: -P.1–28.
4. Herring, S. (2001): «Computer-Mediated Discourse»/ D. Schiffrin// Handbook of Discourse Analysis. 2001: -P.612–634.
5. Yus, F. Cyberpragmatics: Internet-Mediated Communication in Context. 2011: -353р.
6. <http://proit.com.ua/news/internet/2014/08/21/112759.html> яндекс
7. http://uk.wikipedia.org/wiki/Мережеве_спілкування
8. <http://vk.com>

Les Beley

The Hungarian minority of Zakarpattia in the social network Vkontakte

Summary. The article is devoted to the linguistic behaviour of the representatives of the Hungarian minority of Zakarpattia in the social network Vkontakte, which is one of the most popular. The analysis is conducted on the posts and registered names of vkontalkte users. Peculiarities of code switching and linguistic behaviour in general are covered.

Key words: sociolinguistics, social network, code switching, Hungarian minority.

Одержано 20.09.2015 р.